

PWYLLGOR CRAFFU DYSGU A DIWYLLIANT

Cofnodion cyfarfod anghysbell a gynhaliwyd ar 7 Hydref, 2024.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn Bresennol: Y Cynghorydd R.R. Thomas (Cadeirydd); Y Cynghorydd H.M. Payne (Is-gadeirydd); Cynghorwyr A. Asbrey, E.J. Goodjohn, E. Goodjohn, S.J. Haines, W.A. Hennessy, J. Lynch-Wilson a N.B. Marshallsea.

Aelodau Cyfetholedig: M. Werrett (Yr Eglwys yng Nghymru) a G. Van der Burgt (Rhiant-lywodraethwr – Sector Uwchradd).

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), C.P. Franks, G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Lles) a E. Williams (Aelod Cabinet dros Gofal Cymdeithasol ac Iechyd).

445 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

446 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan Gynghorwyr S. Campbell, W. Gilligan a N.P. Hodges; G. Scott (Addysg Gymraeg), E. Woodfield a I. Da Silva (Cyngor Ieuencid y Fro).

447 DATGANIADAU BUDDIANT –

Datganodd y Cynghorydd A. Asbrey fuddiant personol mewn perthynas ag Eitem Agenda Rhif 3 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2024 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol. Natur y buddiant oedd bod y Cynghorydd Asbrey yn Llywodraethwr Ysgol Gynradd Dinas Powys ac arhosodd yn y cyfarfod am gyfnod yr eitem.

Cynghorydd E.J. Goodjohn datganodd fuddiant personol mewn perthynas ag Eitem Agenda Rhif 5 – Diweddariad Gwasanaeth Ieuencid 2023-2024 a Rhif 7 – Y Diweddaraaf ar Ymgysylltiad a Dilyniant Ieuencid. Natur y diddordeb oedd bod plentyn ieuengaf y Cynghorydd yn aelod o Gyngor Ieuencid y Fro a hefyd yn rhan

o'r Rhaglen Llysgenhadon Hawliau. Roedd natur y buddiant yn golygu bod y Cynghorydd E.J. Goodjohn yn aros yn y cyfarfod am hyd yr eitemau.

Gwnaeth y Cynghorydd E. Goodjohn ddatganiad o ddiddordeb mewn perthynas ag Eitem 5 ar yr Agenda – Diweddariad Gwasanaeth Ieuentid 2023-2024 ac Eitem Agenda Rhif 7 – Y Diweddaraaf ar Ymgysylltiad a Chynnydd Ieuentid. Natur y diddordeb oedd bod aelod o deulu'r Cynghorydd yn aelod o Gyngor Ieuentid y Fro a hefyd yn rhan o Raglen Llysgenhadon Hawliau'r Cyngor. Roedd natur y buddiant yn golygu bod y Cynghorydd E. Goodjohn yn aros yn y cyfarfod am gyfnod yr eitemau.

Datganodd y Cynghorydd W.A.Hennessy fuddiant personol mewn perthynas ag Eitem Agenda Rhif 3 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2024 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol. Natur ei ddiddordeb oedd bod y Cynghorydd Hennessy yn Llywodraethwr Awdurdod Lleol ar gyfer Ysgol Gynradd y Rhws. Dywedodd y Cynghorydd Hennessy ei fod wedi derbyn gollyngiad gan y Pwyllgor Safonau i siarad a phleidleisio ar faterion cysylltiedig.

448 CRYNODEB O GANLYNIADAU AROLYGON ESTYN AR GYFER TYMOR YR HAF 2024 A DIWEDDARIAD AR YSGOLION MEWN DILYNIANT STATUDOL (CDS) –

Arolygodd Estyn ansawdd a safonau mewn addysg ledled Cymru. Yn ystod tymor yr haf 2024, arolygwyd pedair ysgol gynradd (Ysgol Gynradd Evenlode, Ysgol Gynradd Y Rhws, Ysgol Gynradd Dinas Powys ac Ysgol Gynradd Romilly). Arolygwyd dwy o'r ysgolion, Ysgol Gynradd Y Rhws a Dinas Powys, gan ddefnyddio'r fframwaith Estyn newydd sy'n cael ei dreialu ar gyfer mis Medi 2024.

Nid oedd angen mesurau dilynol statudol (Gwelliant Sylweddol a Mesurau Arbennig) nac Adolygiad Estyn ar unrhyw un o'r ysgolion hyn. Nodwyd un astudiaeth achos o arfer diddorol neu arloesol yn Ysgol Gynradd Evenlode ac yn Ysgol Gynradd Romilly. Roedd 'chwyddwydr' yn tynnu sylw at arfer diddorol neu arloesol wedi'i gynnwys yn adroddiadau yr arolygiadau ar gyfer Ysgol Gynradd Y Rhws a Dinas Powys.

Roedd dwy ysgol o Fro Morgannwg, Ysgol Pen y Garth ac Ysgol Uwchradd Pencoedtre, yn parhau yng nghategori mesurau dilynol statudol Estyn. Roedd y ddwy ysgol yn destun Mesurau Arbennig yn dilyn eu harolygiadau yn ystod tymor hydref 2022. Roedd cynnydd y ddwy ysgol yn cael ei fonitro gan Estyn bob tymor. Roedd Ysgol Gynradd Llanfair yn destun Adolygiad Estyn yn dilyn ei harolwg yng ngwanwyn 2023. Byddai cynnydd yr ysgol wedi'i wneud tuag at fynd i'r afael â'i hargymhellion yn cael ei adolygu tua 12-18 mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Roedd yr adroddiad diweddaraaf yn cynnwys dau gyflwyniad astudiaeth achos gan bennaethiaid Ysgol Gynradd Evenlode (R. Foster) ac Ysgol Gynradd Romilly (K. Williams).

Gofynnodd y Cynghorydd Marshallsea i bennaeth Ysgol Gynradd Evenlode ynglŷn â sut y cafodd ethos yr ysgol ei adlewyrchu a'i wreiddio wrth farcio. Mewn ymateb, dywedodd R. Foster fod yr ysgol yn defnyddio marcio byw yn y fan a'r lle felly byddai

athrawon yn rhoi adborth llafar neu arwyddion bach i'r disgyblion. Byddai hefyd myfyrion parhaus ar waith athrawon, fel eu bod yn deall sut i symud gwersi ymlaen.

Dywedodd y Cynghorydd Asbrey ei bod yn falch o glywed nad oedd unrhyw arsylwadau gwersi gan eu bod yn achosi straen i fwyafrif yr athrawon.

Dywedodd M. Werrett (Aelod Cyfetholedig) ei bod yn dda gweld hyfforddi yn cael ei ddefnyddio yn yr ysgolion cynradd a gofynnodd sut yr oedd hynny'n datblygu. Mewn ymateb, dywedodd R. Foster fod yr ysgol yn ei wneud, a bod hyn ar y cyd â gweithredu amgylchedd bygythiad isel. Roedd y Dirprwy Bennaeth yn ymgymryd â'r rôl hyfforddi i gynnal sgysiau proffesiynol gyda'r athrawon. Roedd yn bwysig bod athrawon yn cael digon o amser i ddysgu a datblygu ac i allu cael asesiadau cymheiriaid ac amseroedd myfyrion ar feysydd yr oedd angen canolbwyntio arnynt ymhellach. Roedd hyfforddi yn hanfodol i fyfyrion a symud ymlaen, gyda'r amgylchedd bygythiad isel o ran cynorthwyo a helpu athrawon.

Gofynnodd y Cynghorydd Hennessy i K. Williams sut roedd y pwysau ar y gyllideb yn effeithio ar allu'r ysgol i weithredu rhaglenni gwella. Mewn ymateb, dywedodd K. Williams fod heriau cyllidebol anodd yn wynebu'r ysgol, ond bod blaenoriaethau i'w cyflawni ac felly byddai'n rhaid i'r ysgol wario arian ar y blaenoriaethau hynny. Y ffocws fyddai ystyried pa bethau oedd â chost isel ond a fyddai'n cael yr effaith fwyaf ar addysgu a dysgu. Er enghraifft, buddsoddi yn y dysgu proffesiynol, a fyddai fel arfer yn cael ei ddarparu yn fewnol ac felly roedd cost gymharol isel iddo. Roedd hi'n bwysig i'r ysgol gael digon o athrawon a chynorthwywyr cymorth dysgu i addysgu'r plant a darparu amgylchedd diogel, ac felly dyna le'r oedd y rhan fwyaf o'r gyllideb wedi'i dyrannu.

Gan nad oedd unrhyw ymholiadau pellach, diolchodd y Cadeirydd i'r ddau bennaeth am eu cyfraniadau.

Wedi hynny, yr oedd

ARGYMHELLWYD –

(1) NODI canlyniadau arolygon y pedair ysgol a arolygwyd yn ystod tymor yr Haf a llongyfarch yr ysgolion gan nad oedd unrhyw weithgarwch dilynol gan Estyn.

(2) NODI cynnydd y ddwy ysgol yn y mesurau arbennig.

Rhesymau dros yr argymhellion

(1) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

(2) Er mwyn i Aelodau fod yn ymwybodol o gynnydd y ddwy ysgol yn y mesurau arbennig.

449 DIWEDDARIAD PRESENOLDEB YSGOLION CYNRADD AC UWCHRADD (CDS) –

Roedd gan Fro Morgannwg fel pob Awdurdod Lleol (ALI) rwymedigaethau ers tro i sicrhau bod pob plentyn o oedran ysgol yn cael addysg addas a llawn amser yn yr ysgol neu fel arall.

Roedd gwella presenoldeb wedi bod yn ffocws cyson i'r ALI. Roedd y cysylltiad rhwng presenoldeb da a dysgu yn glir. Roedd presenoldeb da yn cefnogi disgyblion i gael y cyfle gorau posibl mewn bywyd a gwneud y mwyaf o'u potensial, o ran cyflawniad academaidd, datblygiad cymdeithasol/emosiynol a chyflogadwyedd yn y dyfodol.

Roedd Bro Morgannwg, ynghyd â phob ALI yng Nghymru, wedi gweld gostyngiad yn y ffigurau presenoldeb mewn ysgolion Cynradd ac Uwchradd ers pandemig Covid-19. Bu tuedd tuag i fyny o'r llynedd ym mhob un o'r ALLau, gan gynnwys Bro Morgannwg.

Ym mis Hydref 2023, newidiodd Llywodraeth Cymru y trothwy ar gyfer absenoldeb parhaus o 80% i 90%. Mae'n anochel bod y newid hwn wedi arwain at gynydd yn nifer yr absenoldebau parhaus ond nid oedd nifer y dysgwyr o dan 80% wedi gostwng yn sylweddol ychwaith oherwydd effaith barhaus datgysylltu ar ôl ailagor ysgolion ar ôl y cyfnodau clo.

Mewn ymateb i'r duedd tuag i lawr hon o ran presenoldeb, roedd yr ALI wedi parhau i weithredu ystod o strategaethau ynghyd â nifer o ddulliau newydd i helpu i gefnogi ysgolion gyda'r her o gael ffigurau presenoldeb yn ôl i lefelau cyn y pandemig a thu hwnt.

Yn y flwyddyn hyd yma presenoldeb ysgolion uwchradd oedd 85.63%, y llynedd (2022-23) cyfanswm y presenoldeb uwchradd oedd 84.6% felly roedd hyn yn cynrychioli cynnydd o flwyddyn i flwyddyn.

Presenoldeb yn y flwyddyn hyd yma ar gyfer ysgolion cynradd oedd 92.4%, y llynedd (2022-23) roedd hyn yn 91.6% felly roedd hyn yn cynrychioli cynnydd o flwyddyn i flwyddyn.

Roedd gwahaniaeth o 6.8% rhwng presenoldeb cynradd ac uwchradd. Fodd bynnag, bu cynnydd mwy o 1% ar gyfer ysgolion uwchradd ar y llynedd gyda chynnydd mewn ysgolion cynradd yn 0.8%.

Ar ddiwedd 2023/2024, roedd Bro Morgannwg yn y 7fed safle yng Nghymru gyfan o ran presenoldeb ysgol cyffredinol gyda chyfradd bresenoldeb o 89.4%. Cyfartaledd Cymru ar gyfer eleni oedd 89.0%, ac roedd yr ALI yn y safle cyntaf gyda chyfradd bresenoldeb o 90%.

Dywedodd y Cyngorydd Payne ei bod yn ymddangos bod y gyfradd bresenoldeb wedi sefydlogi, gyda thua 5 i 6% o ddiffyg, yn enwedig o ran addysg uwchradd. Gofynnodd y Cyngorydd Payne beth oedd yn cael ei wneud i wella'r gyfradd bresenoldeb ar gyfer y 5 i 6% o'r teuluoedd hynny yr oedd angen eu hail-ymgysylltu.

Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Cynhwysiant Arweiniol Dros Dro fod cynnydd araf, ond ei bod yn bwysig hefyd i'r Gwasanaeth Cynhwysiant fod yn ofalus a pheidio â cholli plant eraill a oedd yn colli amser ysgol ac a oedd ryw fymryn yn is na'r targed presenoldeb o 90%. Gweithiodd y Tîm Cynhwysiant gydag ystod o bartneriaid y Cyngor fel Tai gan y gallai fod ystod o faterion yr oedd angen mynd i'r afael â nhw. Cynhaliodd y Gwasanaeth Cynhwysiant ymweliadau cartref i gael sgysiau a meithrin perthnasoedd, gweithiodd ar y cyd ag ysgolion a gwnaeth lawer o waith cyfeirio i wasanaethau cymorth ac asiantaethau partner.

Gofynnodd y Cyngorydd Marshallsea ynglŷn â'r lefel bresennol o bresenoldeb yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Cynhwysiant Arweiniol Dros Dro fod presenoldeb yn yr ysgol wedi cynyddu ar ddechrau'r flwyddyn ond y bu gostyngiad yn ddiweddar. Roedd presenoldeb yn yr ysgol yn dal i fod yn bryder a byddai gwybodaeth yn cael ei rhannu â'r Aelodau. Dywedodd y Cyngorydd Haines y byddai'n ddefnyddiol pe bai cyfraddau presenoldeb yn cael eu darparu ar gyfer pob ysgol.

Dywedodd y Cyngorydd Hennessy y dylai diogelu ar gyfer Llywodraethwyr fod yn orfodol. Mewn ymateb, cytunodd y Rheolwr Cynhwysiant Arweiniol Dros Dro ond nid oedd hynny'n rhywbeth y gallai hi ei weithredu.

Dywedodd yr Aelod Cabinet, y Cyngorydd Birch, gyda chaniatâd i siarad, fod y pwyslais ar oresgyn yr holl rwystrau a allai fod i'r plentyn sy'n eu hatal rhag mynychu'r ysgol. Dylai deall y rhwystrau hynny fod yn rhywbeth a oedd yn rhan o'r rhaglen hyfforddi llywodraethwyr.

Cyfeiriodd y Cadeirydd at baragraff 2.1 o'r adroddiad a'r prosiect treialu mewn dwy ysgol uwchradd lle'r oedd y Tîm Gorfodi yn cynnal ymweliadau cartref. Gofynnodd y Cadeirydd pa fath o sgysiau oedd yn cael eu cynnal gyda rhieni. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Cynhwysiant Arweiniol Dros Dro y byddai'r Tîm Gorfodi yn cael sgwsr uniongyrchol gyda'r teulu eu bod mewn perygl o gael Hysbysiad Cosb Benodedig. Byddai hynny'n dod ar ôl llawer o waith ymgysylltu gan y Tîm Cynhwysiant a phan oedd teuluoedd wedi methu ag ymateb.

Gan nad oedd unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, mae'r Pwyllgor

ARGYMHELLWYD –

- (1) NODI cynnwys yr adroddiad.
- (2) BOD y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant yn derbyn adroddiad diweddarau cynnydd pellach ymhen 12 mis (Medi 2025) er mwyn gwerthuso'r cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r lefelau presenoldeb cyffredinol ac effaith yr ymgyrch "Miss School Miss Out", y lansio'r pecyn cymorth presenoldeb mewn ysgolion, yr hyfforddiant a'r cymorth gwell i ysgolion ac unrhyw brosiectau peilot ymyrryd a lansiwyd mewn ysgolion.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

450 DIWEDDARIAD GWASANAETH IEUENCTID 2023-2024 (CDS) –

Ym mis Mawrth 2024, cynhaliwyd arolygiadau Estyn o fewn y Gwasanaeth Ieuenctid ac ar draws y Gwasanaeth Addysg Llywodraeth Leol yn fwy cyffredinol. Amlygwyd arfer da gan y Gwasanaeth Ieuenctid yn y ddau adroddiad, gan gwmpasu un argymhelliad ar gyfer y gwasanaeth o ran y cynnig Cymraeg. Mae'r camau gweithredu perthnasol mewn cysylltiad â'r argymhelliad wedi'u hymgorffori yng Nghynllun Tîm y Gwasanaeth bellach. Roedd canlyniad adroddiad Estyn yn dystiolaeth o gryfder y gwasanaeth a'i effaith ar fywydau pobl ifanc ar draws yr Awdurdod Lleol.

Roedd y Gwasanaeth Ieuenctid yn disgwyl cadarnhad ffurfiol gan Lywodraeth Cymru o gyflawni'r Marc Ansawdd Gwaith Ieuenctid Aur, yn dilyn asesiad cadarnhaol ym mis Gorffennaf 2024. Roedd y dyfarniad hwn yn dangos eto gryfderau amlwg y gwasanaeth.

Roedd y Gwasanaeth Ieuenctid wedi gweithredu newidiadau i'w fodel cyflenwi, ei gynnig achredu a'i strwythur rheoli fel rhan o'i adferiad ôl-covid parhaus. Roedd hyn yn sicrhau'r gwerth gorau am arian, yn gwella ansawdd y gwasanaeth sydd ar gael i bobl ifanc, ac yn cefnogi rhai o'r bobl ifanc mwyaf agored i niwed ym Mro Morgannwg.

Roedd y Gwasanaeth Ieuenctid wedi codi pryderon ynghylch y risgiau o ran ei ddibyniaeth ar gyllid grant, gydag adolygiadau o gyllid Grant Cymorth Ieuenctid Llywodraeth Cymru yn cael eu cynnal ochr yn ochr ag ansicrwydd y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn y dyfodol.

Cynigiodd y Cynghorydd Hennessy ei werthfawrogiad a'i ddiolch am gefnogaeth a gwaith caled y Gwasanaeth Ieuenctid.

Dywedodd y Cynghorydd Payne fod darpariaeth yr haf yn ardderchog gydag amrywiaeth eang o weithgareddau. Dywedodd fod achos dros gyllid ychwanegol bob amser ac roedd hi'n siŵr y byddai'r Pwyllgor Craffu yn awyddus i ystyried unrhyw ffrydiau cyllid posibl yn y dyfodol.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Asbrey at y camau gwella i ddatblygu cyfleoedd ar gyfer darpariaeth gwaith ieuenctid cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, a gofynnodd a oedd digon o gyllid i gyflawni'r amcan hwnnw. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu fod £50,000 y flwyddyn i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog. Roedd hynny'n golygu, o ran rhedeg clybiau ieuenctid, fod clwb ieuenctid Cymraeg yn cael ei redeg hefyd ochr yn ochr â'r ddarpariaeth honno mewn ysgol. Roedd y model cyflenwi presennol yn seiliedig ar Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA), lle'r oedd angen i'r Cynghor edrych ar sut yr oedd yn darparu gwasanaethau ieuenctid, a sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu cynnig i bobl ifanc yn ddwyieithog. Ochr yn ochr â hynny roedden nhw wrthi'n recriwtio staff sydd â'r sgiliau Cymraeg angenrheidiol a rhoi staff ar gyrsiau a hyfforddiant. Gwnaed darpariaeth drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin, ond roedd heriau o ran y cyllidebau, felly byddai angen i'r gwasanaeth edrych ar y model cyflenwi a sut y byddai'n cael ei adnodu.

Dywedodd y Cynghorydd E. Goodjohn fod yr adroddiad yn cyfeirio at 19 o aseswyr newydd yn cael eu hyfforddi a 13 o staff a oedd wedi adnewyddu eu hyfforddiant mewn cysylltiad â'r cynllun Cerdyn C. Roedd y Cynghorydd Goodjohn yn dymuno eglurhad ynghylch p'un a oedd y niferoedd hynny ar gyfer Bro Morgannwg a Chaerdydd neu elfen Bro Morgannwg yn unig o'r gwasanaeth. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Rheolwr Ymgysylltu fod y staff yn benodol i'r Fro gan fod y gwasanaeth hwnnw eisoes ar waith yng Nghaerdydd ac felly daethpwyd â hynny draw i'r Fro.

O ran cyllidebau yn y dyfodol, dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu fod ymgynghoriad Llywodraeth Cymru mewn cysylltiad â'r Gwasanaethau Ieuenctid yn parhau a'r gobaith oedd y byddai'r Cyngor yn cael gwybod erbyn 24 Rhagfyr 2024 ond nid oedd hynny'n rhoi llawer o amser i'r Cyngor gynllunio darpariaethau yn y dyfodol. Byddai angen ystyried dyfarniadau cyflog staff y dyfodol hefyd ac effaith rhwymedigaethau pensiwn uwch a fyddai'n cael effaith ar lefel ac ystod y gweithgareddau y gallai'r gwasanaeth eu darparu.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Marshallsea at y gwaith sy'n cael ei wneud gan Ei Llais Cymru ac estynnodd longyfarchiadau iddynt am eu Gwobr Rhagoriaeth Ieuenctid.

Gwnaeth y Cynghorydd Lynch-Wilson sylw ar y defnydd o'r V-pod a werthfawrogwyd yn fawr gan gymuned Sain Tathan. Dywedodd ei bod yn falch nad oedd yn mynd yn llwyr ac y byddai'n cael ei ddisodli gan gerbydau llai. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu y byddai'r V-pod yn cael ei ddefnyddio tan y Nadolig ac yna byddai'r gwasanaeth yn ystyried sut y gellid rhoi pwrpas newydd iddo a'i ddefnyddio mewn mannau eraill. Roedd cerbyd llai wedi ei ddisodli a oedd yn golygu y byddai pawb yn y tîm yn gallu ei yrru ac roedd hefyd yn gerbyd trydan, felly byddai'n helpu Strategaeth Werdd y Cyngor.

Wedi hynny, yr oedd

ARGYMHELLWYD –

- (1) NODI'r cynnydd a wnaed gan y Gwasanaeth Ieuenctid yn y 10 mis diwethaf.
- (2) BOD y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant yn derbyn adroddiad diweddarau cynnydd pellach ym mis Rhagfyr 2025 ynghylch darparu, ymwybyddiaeth o grantiau ac unrhyw risgiau posibl ar ôl mis Mawrth 2025.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

451 ADDYSG HEBLAW YN YR YSGOL (AHY) A'R GWASANAETH YMGYSYLLTU DISGYBLION (CDS) –

Sefydlwyd y Tîm Ymgysylltu â Disgyblion yn 2021-22 i gefnogi ysgolion â phobl ifanc yr oedd angen darpariaeth addysg bwrpasol arnynt mewn lleoliadau heblaw yn yr

ysgol yn aml. Roedd y ddarpariaeth hon yn aml yn digwydd dros dro i gefnogi dysgwyr tra bod cynlluniau mwy parhaol yn cael eu pennu er mwyn diwallu eu hanghenion iechyd cymdeithasol, emosiynol a meddyliol yn well.

Roedd nifer presennol y bobl ifanc a oedd mewn addysg heblaw yn yr ysgol yn yr Awdurdod Lleol wedi gostwng rhywfaint i 44 o wythnos y cyfrifiad yn 2024, roedd hyn wedi gostwng o'r ddwy flynedd flaenorol (2021/22 a 2022/23) pan oedd nifer y bobl ifanc a oedd mewn addysg heblaw yn yr ysgol yn 45.

Yn 2023/24 cafwyd heriau cynyddol mewn cysylltiad â dysgwyr a oedd mewn perygl o gael eu gwahardd, eu hynysu'n feddygol neu'r rhai a oedd angen darpariaeth 'dros dro' bwrpasol nes y gellid dod o hyd i leoliadau arbenigol neu y tu allan i'r sir.

Roedd cyfyngiadau cyllidebol ar gyfer y gwasanaeth, ynghyd â chyllidebau ysgolion, yn peri mwy o risg i'r dysgwyr hynny a oedd fwyaf agored i niwed a'r rhai a oedd angen darpariaeth frys neu arbenigol.

Parhaodd ysgolion i ddefnyddio ystod o ddarpariaeth ddysgu 14-19 a oedd yn ategu eu cynnig cwricwlwm ac a oedd wedi cael sicrwydd ansawdd gan ysgolion yn uniongyrchol.

Rhoddodd y Tîm Ymgysylltu â Disgyblion gefnogaeth i ysgolion i ehangu eu cynnig o leoliadau gwaith i ehangu'r cynnig cwricwlwm i'r dysgwyr hynny a oedd yn ystyried chwilio am gyflogaeth ar ôl-16.

Gofynnodd y Cynghorydd E. Goodjohn pa mor hir yr oedd yn ei chymryd i gael pobl yn ôl i addysg prif ffrwd. Dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu mai'r anhawster i'r gwasanaeth oedd y byddai'r gwasanaeth yn cefnogi'r person ifanc o ddiwrnod 16 neu'r diwrnod ar ôl gwrandawriad apêl ar gyfer gwahardd yn barhaol o'r ysgol, felly byddai'n rhoi darpariaeth dros dro ar waith ac yn ceisio nodi ysgol amgen. Roedd cymhlethdod ychwanegol o ran trafndiaeth ysgol a'r ffaith bod rhai rhieni yn cael trafferth gyda'r argyfwng costau byw. Felly bu rhai achosion yn heriol iawn ac roedd yn hysbys ei bod wedi cymryd 6 i 9 mis i ddod o hyd i le mewn ysgol amgen addas. Byddai'r hyd yn amrywio o achos i achos.

O ran robotiaid telebrenoldeb AV1, dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu y byddai gwybodaeth am y rheini yn cael ei dosbarthu i aelodau'r Pwyllgor.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Payne at y cysylltiadau rhwng y 5 neu 6% o ddisgyblion â phresenoldeb ysgol isel a oedd yn anodd eu cyrraedd a'r pwysau ar staff yn sgil plant ifanc ag anghenion mwy cymhleth ac ychwanegol. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Ymgysylltu, o ran gwaith ataliol, mai'r unig ddarpariaeth a ddarparwyd oedd trwy Glwb Pêl-droed Dinas Caerdydd. Roedd yna leoedd cyfyngedig yn y Gwasanaeth Ieuencid a oedd yn llawn ar hyn o bryd. Ni fyddai'r gwasanaeth yn darparu cymaint o gymorth i'r 5% i 6% yr oedd darpariaeth ar eu cyfer yn canolbwyntio ar anhawster mynychu ysgol ar sail emosiynol. Byddai anghenion ehangach plant yn cael eu cefnogi drwy'r Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol. Byddai'r Gwasanaeth Ieuencid, yn dibynnu ar anghenion y person ifanc, yn gallu cynnig rhai gweithgareddau lles. Yn ogystal, gall y person ifanc gwrdd â thiwtor a Seicolegydd Addysg i asesu angen ac i ystyried y camau nesaf. Rôl y Gwasanaeth

Ieuenctid oedd sicrhau bod rhyw fath o ddarpariaeth i'r dysgwr a oedd yn diwallu ei anghenion addysg heblaw yn yr ysgol orau, a oedd yn cynnwys darpariaeth 25 awr a allai gynnwys pethau fel profiad gwaith.

Wedi hynny, yr oedd

ARGYMHELLWYD –

(1) NODI'r datblygiadau a wnaed gan y gwasanaeth Ymgysylltu â Disgyblion a chydabod y cynnydd parhaus, cyfleoedd, a risgiau i ddysgwyr AHY o fewn yr Awdurdod Lleol ac effaith gysylltiedig gwaith y tîm.

(2) BOD y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant yn derbyn adroddiad diweddarau pellach ar gynnydd ynghylch y wybodaeth ddiweddaraf (yn seiliedig ar y datganiad AHY ar gyfer Llywodraeth Cymru) ac effaith dysgu ar gyfer y rhai mewn lleoliadau AHY.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

452 Y DIWEDDARAF AR YMGYSYLLTIAD A DILYNIANT IEUENCTID (CDS) –

Daeth yr adroddiad â sylw'r Aelodau at ganran y bobl ifanc nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant yn Awdurdod Lleol (ALI) Bro Morgannwg yn 2023/2024. Roedd hyn yn cynnwys y diweddaraf mewn cysylltiad ag agendâu pobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant ac atal digartrefedd Llywodraeth Cymru a'r gwaith sy'n cael ei wneud yn lleol ym Mro Morgannwg.

Roedd yr adroddiad yn cynnwys data cyrchfan blynyddol y rhai a oedd yn gadael yr ysgol a gynhaliwyd gan Gyrfa Cymru ar ran Llywodraeth Cymru ym mis Hydref 2023, gyda'r adroddiad ystadegol ar gyfer yr arolwg cyrchfan yn cael ei ryddhau ym mis Ebrill 2024.

Tynnodd y data sylw at y ffaith bod lefel y bobl ifanc yr ystyriwyd nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant wedi gostwng 0.29% ym Mlwyddyn Cwricwlwm Cenedlaethol 11, ond ym mlynnyddoedd cwricwlwm cenedlaethol 12 a 13, roedd y ffigurau wedi cynyddu 0.36% a 0.74% yn y drefn honno. Arhosodd yr ALI yn is na chyfartaledd Cymru ar gyfer blwyddyn cwricwlwm cenedlaethol 11 a 13, a welodd ostyngiad o 0.05% ar gyfer blwyddyn 11 a chynnydd cymharol o 0.75%. Roedd y Fro yn uwch na chyfartaledd Cymru ar gyfer blwyddyn cwricwlwm cenedlaethol 12 eleni, ac roedd y cynnydd yn nifer yr ALLau â niferoedd isel o bobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant a oedd yn gadael ym mlwyddyn 12 o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol. Yn lleol, roedd hyn yn adlewyrchu nifer ychydig yn uwch na blynyddoedd blaenorol o'r rhai a oedd yn gadael ym mlwyddyn 12 heb ddychwelyd i flwyddyn 13.

Nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant ym mlwyddyn 11 yn yr ALI oedd 1.20%, sy'n is na chyfartaledd Cymru sef 2.00%.

Nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant ym mlwyddyn 12 yn yr ALI oedd 0.60%, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru sef 0.50%.

Nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant ym mlwyddyn 13 yn yr ALI oedd 3.20%, sy'n is na chyfartaledd Cymru sef 3.60%.

Nododd Gyrfa Cymru yn nata 2023 fod 2.00% o garfannau blwyddyn 11, 12 a 13 cyfunol ledled Cymru yn bobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant. Nodwyd hefyd y bu cynnydd o 0.70% ledled Cymru o ran yr ymadawyr blwyddyn 13 nad oeddent ar gael ar gyfer addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Adlewyrchwyd hyn yn lleol yn ffigurau'r Fro, lle gwelwyd cynnydd o 0.75% ar gyfer y garfan hon.

Ym mis Chwefror a Mawrth 2024, cynhaliwyd arolygiadau Estyn yn y Gwasanaeth Ieuencid ac ar draws y Gwasanaeth Addysg Llywodraeth Leol yn fwy cyffredinol. Roedd yr agenda atal pobl ifanc nad ydynt mewn addysg cyflogaeth na hyfforddiant yn ymddangos yn y ddau arolygiad, a chafwyd adborth cadarnhaol, yn enwedig mewn cysylltiad ag ansawdd rhagorol y partneriaid mewnol ac allanol i dargedu grwpiau o bobl ifanc.

Amlygodd yr adroddiad y risgiau ariannol presennol ar gyfer darpariaeth a staff yn y dyfodol y tu hwnt i fis Mawrth 2025, pan oedd disgwyl i'r cyllid grant presennol drwy'r Gronfa Ffyniant Gyffredin a Grant Cymorth Ieuencid Llywodraeth Cymru ddod i ben neu gael ei adolygu.

Gofynnodd y Cynghorydd Payne faint o bobl ifanc oedd yn manteisio ar y fenter Celt Plus. Mewn ymateb, dywedodd yr Uwch Swyddog Ymgysylltu â Phobl Ifanc nad oeddent yn rhan o ddarparu'r gwasanaeth hwnnw ond y byddai'n anfon gwybodaeth draw.

Diolchodd y Cynghorydd E.J. Goodjohn i'r tîm am y cymorth a ddarparwyd yn benodol i ddau o blant yn ei Ward hi. Diolchodd hefyd i'r tîm am eu holl waith cymorth ac am yr amrywiaeth o weithgareddau ymgysylltu a wnaethant ar gyfer pobl o bob cefndir.

Gan nad oedd unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, mae'r Pwyllgor

ARGYMHELLWYD –

(1) BOD y cynnydd a wnaed yn ystod wyth mis olaf gweithrediad parhaus y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid (FYDI) gyda'r nod o leihau nifer y bobl ifanc sydd wedi'u dosbarthu fel Heb fod mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (DACH) ym Mro Morgannwg. Morgannwg gael ei nodi.

(2) BOD y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant yn derbyn adroddiad diweddarau cynnydd pellach ym mis Gorffennaf 2025, gan symud yr adborth blynyddol i amser mwy perthnasol yn y cylch blynyddol a fyddai'n ddiweddariad mwy amserol, yn dilyn rhyddhau cyrchfan swyddogol ym mis Ebrill bob blwyddyn. .

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

453 ADRODDIAD HYFFORDDIANT LLYWODRAETHWYR AR GYFER Y FLWYDDYN ACADEMAIDD 2023/24 (CDS) –

Roedd yr adroddiad yn rhoi sylwebaeth a chrynodeb ystadegol o'r niferoedd presenoldeb a'r gwerthusiadau a dderbyniwyd ar gyfer cyrsiau hyfforddiant llywodraethwyr ar-lein a gynhaliwyd yn ystod blwyddyn academaidd 2023/24.

Yn ystod blwyddyn academaidd 2023/24 parhaodd nifer uchel o lywodraethwyr y Fro i fynychu'r nifer uchaf erioed o sesiynau/cyrsiau hyfforddi. Roedd crynodeb o'r presenoldeb dros yr 10 mlynedd diwethaf ar gael o fewn yr adroddiad.

Cynhaliwyd 89 o gyrsiau / sesiynau rhithwir, a mynychodd 676 o lywodraethwyr y Fro yn y flwyddyn academaidd 2023/24.

Dywedodd y Cadeirydd ei fod yn cefnogi'r awgrymiadau ym mharagraffau 2.10 i 2.17 o fersiynau o'r adroddiad yn y dyfodol a gofynnodd beth oedd yr amserlenni ar gyfer eu gweithredu. Wrth ymateb, dywedodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod gwaith eisoes wedi dechrau a fyddai'n cynorthwyo Llywodraethwyr i ddeall rhai o'r heriau ehangach sy'n wynebu ysgolion ledled Bro Morgannwg. Byddai'r Gyfarwyddiaeth Dysgu a Sgiliau yn edrych ar ymuno â chyfarfodydd Llywodraethwyr presennol er mwyn rhoi trosolwg o rai o'r meysydd pwysau ac i helpu gydag ymgysylltu.

Roedd y Pwyllgor yn awyddus i'r hyfforddiant diogelu i Lywodraethwyr gael ei ystyried yn ofyniad gorfodol, ac i ystyried hefyd a oedd ei angen yn benodol at ddibenion addysg pan oedd hyfforddiant diogelu arall yn cael ei ddarparu mewn agweddau eraill ar rolau'r Aelodau.

Wedi hynny, yr oedd

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO'r awgrymiadau ym mharagraffau 2.10 i 2.17 o'r adroddiad ar gyfer fersiynau o'r adroddiad yn y dyfodol.

Rheswm dros yr argymhelliad

Sicrhau bod yr adroddiad yn parhau i fod yn berthnasol wrth symud ymlaen oherwydd yr amgylchiadau newidiol a amlygwyd yn yr adroddiad.

454 TRACIO ARGYMHELLION CHWARTER 1AF AC 2IL 2024/25 AC ATODLEN DIWEDDARU RHAGLEN GWAITH CYCHWYNNOL Y PWYLLGOR 2024/25 (CAC) –

Roedd yr adroddiad yn hysbysu'r Pwyllgor am y cynnydd mewn perthynas ag argymhellion hanesyddol y Pwyllgor Craffu a'r Rhaglen Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol wedi'i diweddarau ar gyfer 2024/25:

- Orlhain Argymhellion 2023-24 (Atodiad A);
- Tracio Argymhellion Chwarter 1 Ebrill i Fehefin 2024 (Atodiad B);
- Tracio Argymhellion Chwarter 2 Gorffennaf i Medi 2024 (Atodiad C); a
- Amserlen Rhaglen Gwaith Cychwynnol wedi'i diweddarau ar gyfer 2024/25 (Atodiad D).

Wedi ystyried yr adroddiad, yr oedd

ARGYMHELLWYD –

(1) CYTUNO ar statws y camau gweithredu a restrir yn Atodiadau A i C yr adroddiad.

(2) CYMERADWYO'r Rhaglen Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol wedi'i diweddarau ar gyfer 2024/25 sydd ynghlwm yn Atodiad D i'r adroddiad a'i lanlwytho i wefan y Cyngor.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

455 MATER OEDD Y CADEIRYDD WEDI PENDERFYNU YN FRYS –

PENDERFYNWYD – Y dylid ystyried y mater canlynol yr oedd y Cadeirydd wedi penderfynu ei fod yn fater brys am y rheswm a roddwyd o dan bennawd y cofnodion.

456 Y DIWEDDARAF AM GYNNYDD YSGOL LLYN DERW (CDS) –

(Ar frys oherwydd angen Diweddarau Aelodau ar Statws Rhaglen Ddatblygu Ysgol Llyn Derw Yn dilyn ei Gontractwyr, ISG, Mynd i Weinyddu)

Ar 20 Medi 2024, aeth ISG Ltd i ddwylo'r gweinyddwyr. Yn dilyn y cyhoeddiad hwn, peidiodd holl weithrediadau ISG yn y DU â masnachu ar unwaith, ac ni fyddai unrhyw waith pellach yn cael ei wneud ar gontractau presennol y DU, gan gynnwys ar gyfer gwasanaethau adeiladu, gosod a pheirianneg.

Penodwyd ISG i gyflwyno'r rhaglen adeiladu ar gyfer Ysgol Llyn Derw, safle lloeren ar gyfer Ysgol y Deri, yn Cosmeston, fel rhan o raglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy y Cyngor.

Cymerodd tîm Cymunedau Dysgu Cynaliadwy y Cyngor gamau ar unwaith i leihau unrhyw darfu ar y rhaglen, ac roedd cynllun yn cael ei weithredu'n fanwl ar y pryd.

Holodd y Cynghorydd Hennessy y swm a dalwyd i ISG hyd yn hyn. Mewn ymateb, dywedodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau nad oedd ganddo'r ffigur penodol wrth law ac y byddai'n cael ei anfon draw. Ychwanegodd fod taliadau wedi eu rhannu'n symiau llai a'u gwasgaru dros gyfnod o amser a gwnaed y

taliad olaf ychydig wythnosau yn ôl. Roedd ISG wedi ei dalu am y gwaith yr oedd wedi'i wneud.

Gofynnodd y Cynghorydd Haines am eglurhad ynghylch unrhyw ymarfer ail-dendro yn y dyfodol a allai arwain at bris uwch y byddai angen i Gyngor Bro Morgannwg ei dalu. Mewn ymateb, dywedodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod cyfraddau Ymyrryd Llywodraeth Cymru. Byddai'r cam nesaf yn ei gwneud yn ofynnol i gynnal nifer o arolygon amrywiol i asesu o ble yn union y gellir ail-ymgymryd â'r gwaith. Hyd nes y byddai'r arolygon hynny wedi'u cynnal, ni fyddai'r Cyngor yn gwybod y goblygiadau ariannol llawn a byddai rhagor o wybodaeth ddiweddaraf yn cael ei darparu dros y misoedd nesaf. Ychwanegodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod gan y Cyngor berthynas dda iawn â Llywodraeth Cymru ac y byddai pob awdurdod lleol arall oedd wedi cyflogi ISG yn yr un sefyllfa. Dywedodd ei fod yn disgwyl i Lywodraeth Cymru fod yn rhesymol iawn yn enwedig gan eu bod eisoes wedi rhoi rhywfaint o sicrwydd mewn cysylltiad â'r Cyfraddau Ymyrryd.

Gan nad oedd unrhyw sylwadau nac ymholiadau pellach, mae'r Pwyllgor

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi'r camau sy'n cael eu cymryd mewn ymateb i'r hysbysiad bod ISG Limited yn mynd i ddwylo'r gweinyddwyr mewn perthynas ag Ysgol Llyn Derw.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.